

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Anna Karlsson

Yttrande

1 (6)

Datum
2022-12-13

Ärendebeteckning
429-6472-2022

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av Tillväxtanalys Promemoria Näringslivets klimatomställning - svar senast 15 december 2022

M2022/01829

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslagen och har förslag på kompletteringar. Förslagen i Tillväxtanalys PM bedöms dock inte tillräckliga för näringslivets omställning så att klimatmålen kan uppnås. Scenariet som var utgångspunkten för utredningen ändrats vilket gör att ytterligare insatser behövs.

Förslag nr 31 att justera (ner) de nationella klimatmålen till EU-nivå tillstyrks dock inte. Som bland annat visas av de handlingsplaner för fossilfri konkurrenskraft som olika branscher tagit fram inom Fossilfritt Sverige, finns det betydande fördelar för näringslivet att det finns hög takt i klimatomställningen. Förutsägbarhet, tydlighet och långsiktighet i styrmedel, inklusive offentlig finansiering, är en grundförutsättning för näringslivets omställning.

Elektrifiering är ett viktigt verktyg för minskad klimatpåverkan. Länsstyrelsen bedömer att det för ökad energieffektivisering och mer flexibel el- och värme/kyla-användning i dagsläget behövs kompletterande styrmedel utöver marknadens prissignaler och kan därför inte instämma i Tillväxtanalys reservation mot förslag 13 om utredning för investeringsstöd för energieffektivisering i befintliga byggnader.

Synpunkter och förslag

För Uppsala län är den direkta klimatpåverkan från näringslivet i länet främst kopplat till transporter och jordbrukssektorn. En mindre användning av naturgas förekommer i industriprocesser. Hälften av länets industris emissioner ingår i EU-ETS.

Till detta kommer klimatpåverkan - positiv och negativ - från import och export av varor, där data saknas på regional nivå. Även för kolinbindning i skogsmark och koldioxidavgång från utdikade organogena marker saknas regionala data.

Utifrån tillgängliga regionala data kan de direkta/territoriella klimatpåverkande utsläppen för Uppsala län beskrivas i följande poster:

Klimatpåverkan från fossila drivmedel i länet

Den största posten är fossila drivmedel till transporter som ger ca 600 kt CO₂e per år och till arbetsmaskiner som ger ca 100 kt CO₂e per år. Näringslivet har möjlighet att påverka effektiviteten och drivmedel för både anställdas transporter, verksamhetens behov av transporter med lätta och tunga lastbilar samt av arbetsmaskiner. Näringslivets egna och dess kunders upphandlingskrav utgör en viktig faktor för val av transportutformning och drivmedel. Detta gäller även arbetsmaskiner där utredningen föreslår ökade krav i offentlig upphandling och miljözoner. Länsstyrelsen ser positivt på förslagen som kan öka takten i omställning av arbetsmaskinsparken. Länsstyrelsen är också positiv till förslaget om fortsatt stöd till laddinfrastruktur är en viktig grundförutsättning liksom åtgärder för att frigöra eleffekt i områden med kapacitetsbrist för elnäten, till exempel stöd för fjärr- och spillvärme som ersätter elvärme, samt ökad kraftvärmeproduktion.

Klimatpåverkan från energiåtervinning av plastavfall i länet

Energiåtervinning av plastavfall (från länet och från utanför länet) som har fossilt ursprung bidrar med ca 180 kt CO₂e per år. Näringslivet har stort inflytande över val av material till konstruktioner och förpackningar. Länsstyrelsen anser att utfasningstakten för förpackningar baserade på fossila råvaror ökar med utredningens förslag på nationell kvotplikt för återvunnen råvara i plast och en nationell infrastruktur för materialåtervinning.

Marksektorns klimatpåverkan/LULUCF i länet

Marksektorns/jord- och skogsbrukets nettopåverkan på klimatet (LULUCF) för länet är 300 kt CO₂e per år för de data som regionaliseras, här ingår dock inte koldioxidavgång från organogen mark eller skogsmarkens kolinbindning. Länsstyrelsen stödjer förslaget om att öka skyddet av produktiv skogsmark med höga naturvärden och bedömer att det skulle ge både ökad kolinbindning och ökad biologisk mångfald. Länsstyrelsen stödjer även övriga förslag från utredningen som att ersätta skattenedsättningen av diesel med ett jordbruksavdrag samt införandet av ett investeringsstöd "Kväveklivet" för minskade lustgas- och metanutsläpp.

Länsstyrelsen stöttar förslaget *Utred styrmedelspaketet för långsiktigt hållbart jordbruk* och anser att det bör jämkas med satsningar och stöd för jordbrukare och landsbygder, inklusive inom den strategiska planen,

så att medlen där stärker och bidrar till att genomföra förslagen som utredningen tar fram. Att göra det enklare att söka och erhålla stöd, men samtidigt höja ambitionsnivån vad gäller kraven på miljönytta, skulle kunna ge fler företagare incitament att söka omställningsmedel inklusive för nyinvesteringar och utfasning av äldre teknik.

Industrins användning av fossila gaser i länet

Industrins användning av fossila gaser för framställning av stål, gips, tegel osv. utgör för länet 60 kiloton CO₂e per år, varav cirka hälften ingår i EU-ETS. Utredningen lämnar inga tydliga förslag för att underlätta utfasningen av industrins fossila gaser utan anger i 3.4.3.1 ”är inte brist på lönsamhet i sig, eller en svag marknad för nya klimatneutrala produkter, skäl för statlig intervention.”. I kapitel 4.1 beskrivs förslag till komplement för pågående EU-processer och här ingår förslag 31 att ”ge miljömålsberedningen i uppdrag att se över och justera de nationella klimatmålen så att de tydligare anknyter till och bidrar till EU:s klimatpolitik och att den svenska politiken på ett kostnadseffektivt sätt bidrar till uppfyllande av de globala klimatmålen.” Detta förslag stöds inte av Länsstyrelsen i Uppsala län. Näringslivet är tydliga i sin omställningsvilja och framtidstro och behöver en tydlig politik som stöd för omställningen. Som bland annat visas av de handlingsplaner för fossilfri konkurrenskraft som olika branscher tagit fram inom Fossilfritt Sverige, finns det betydande fördelar för näringslivet att det finns hög takt i klimatomställningen.

Klimatpåverkan från länets konsumtion

Utöver dessa territoriella utsläpp sker klimatpåverkan utanför länet genom varor och tjänster som konsumeras i länet, samtidigt som varor som produceras i länet, används utanför länet och landet. Den konsumtionsbaserade klimatpåverkan är större än den territoriella för län som liksom Uppsala län inte har någon större klimatpåverkande industrisektor. Länsstyrelsen anser därför att därför att det är ett bra förslag att utreda minskad sekretess för klimat- och energidata/statistik.

Upphandling

Förslaget om en myndighetsledd hubb för offentlig upphandling av cement, betong och alternativ till dessa material blir riktat till en ytterst snäv målgrupp, då det troligen är få offentliga aktörer utöver Trafikverket som agerar direkt upphandlare av cement och betong i någon större omfattning. Om offentliga medel ska finansiera en upphandlingshubb kan det vara lämpligt att den har ett bredare omfång och riktas mot det som fler offentliga aktörer mer vanligen upphandlar

och som innefattar konstruktioner i betong, dvs. upphandling av byggnader och anläggningsarbeten.

Om hållbarhetskraven i upphandlingar ska öka behöver riktlinjerna till de som ska skriva fram upphandlingarna förtydligas så att beställarkompetensen höjs. Länsstyrelsen vill därför lyfta de förslag som utredningen hänvisar till i den separata remissen för ökad lokal och regional klimatomställning: dels ett flerårigt statligt stöd till en regional funktion för upphandlingssamordning, dels att stärka klimatkrav i offentlig upphandling genom att ge Upphandlingsmyndigheten medel och uppdrag att ta fram och upprätthålla vägledning för utformning av kommuners och regioners upphandlingsriktlinjer.

Lokal ersättning för ny elproduktion

För att stödja den pågående elektrifieringen av transporter och industri behövs även satsningar i elproduktion, lagring och distribution. Utredningen föreslår, liksom andra aktörer och utredningar, att någon typ av lokal ersättning behövs för att underlätta till exempel etablering av ny vindkraft och andra hållbara och fossilfria elproduktionstekniker.

För Uppsala län är utrymmet för landbaserad vind ytterst begränsat på grund av Försvarmaktens intressen, varför en lokal ersättning har begränsad effekt på vindkraftsutbyggnaden i länet. Samtidigt anser Länsstyrelsen att förslaget kan komma att bidra till en ökad acceptans av fossilfria energietableringar vilket kan påskynda omställningen till ett resilient och fossilfritt energisystem.

Energiskatt för datahallar

Förslaget om att datacenter inte ska vara undantaget från energiskatt bidrar till incitament för energieffektivisering. Datacenter är energi- och effektanvändare av betydande storlek och därför är incitamentsstruktur och lokalisering av datacenter är viktigt i ett storregionalt perspektiv, speciellt i områden med kapacitetsbrist för elnäten som Mälardalen.

Kompletterande förslag från länsstyrelsen

Företags klimatredovisning

Utredningen saknar förslag inom området förbättrad klimatredovisning för företag. Länsstyrelsen föreslår att kraven på hållbarhetsredovisning som del av företags årsredovisning bör omfattas av revisionsplikt.

Stöd för investeringar för ökad flexibel elanvändning

Marknadsbaserade lösningar för minskad och effektivare energianvändning samt flexibel el/värme/kyla-användning bygger på att det finns förmåga hos aktörer att svara på prissignaler, bland annat att de har standardiserade kommunikationsgränssnitt och ändamålsenlig styr- och reglerutrustning (automation). Tillväxtanalys avråder i särskilt yttrande (bilaga 4) mot investeringsstöd för energieffektivisering (förslag 13) eftersom prissignalen för energieffektivisering är stark.

Motsägelsefulla skrivningar anges på olika ställen: avsnitt 3.3.3.3 beskriver att ”De företags- och fastighetsekonomiska incitamenten för genomförande av energieffektiviserande åtgärder (not 35), optimering av energiförbrukning (not 36) och ökat återbruk i byggandet är svaga.” *Not 35: Exempelvis tilläggsisolering av byggnaders klimatskärm eller effektivare värme- och ventilationssystem. Not 36: Genom exempelvis eluppvärmning.* ”Risken är att energieffektiviseringar utförs i lägre utsträckning än vad som är samhällsekonomiskt optimalt. Bristande kunskap om tillgängliga tekniker och åtgärder försvårar också korrekta lönsamhetskalkyler.” ”Fastighetsägare underskattar dessutom ofta den faktiska nyttan och lönsamheten av energieffektivisering eller efterfrågefleksibilitet.”

I sammanfattningen anges ”Flera av rapportens förslag fokuserar på insatser för att underlätta teknikskiften. Det handlar bland annat om åtgärder för att öka incitamenten för energieffektivisering inom såväl fastighetssektorn som energi- och industrisektorn.”

I avsnitt 3.1.2.4 anges lagen om energikartläggning för stora företag och fastighetssektorns krav på energideklarationer, men det nämns inte att dessa lagar inte innehåller krav på åtgärder utan endast kartläggning, och att kartläggningen inte omfattar effektanvändning eller möjligheter till flexibel energianvändning. I samma avsnitt anges att styrmedel är implementerade och anger Industriklivet och Klimatklivet samt energiforskningsanslag. Eftersom energisektorn i Sverige har jämförelsevis låg klimatpåverkan är Klimatklivet inte utformat för att ge investeringsstöd för instegsinvesteringar som möjliggör energieffektivisering och flexibel energianvändning. Industriklivet omfattar främst större innovationssatsningar som fossilfritt stål och liknande och energiforskningsanslag matchar inte det investeringsbehov som finns för att få befintlig styr- och reglerteknik på plats så att prissignaler kan få större genomslag än idag.

En vidgad omfattning som ”Energi- och Klimatklivet” eller ett ”Effektktiv” är en möjlig utveckling, där kW kan vara en utvärderingsgrund på samma sätt som kilo koldioxid per investerad krona. En ökad andel elanvändare som har den styr- och reglerutrustning som behövs för att kunna vara en aktör (för mindre användare i aggregerad form) på energimarknaderna, inklusive lokala och regionala effektmarknader för

el, är av stor betydelse för områden som liksom Uppsala län har begränsningar för elnätens kapacitet. Kompletterande styrmedel vid sidan om en effektiv prissättning för koldioxid är viktigt inte minst för att få plats för ny laddinfrastruktur i högt belastade elnät och har därför hög relevans för minskad klimatpåverkan.

Kompetensförsörjning

För kompetensförsörjning är det positivt att branschorganisationer får möjlighet att vara med och utforma utbildningar och ges stöd för lärlings- och praktikplatser samt exjobb i sina medlemsföretag. På så sätt knyts utbildningarna än närmare industrierna. Ett konkret sätt att göra detta på är att erbjuda företag ersättning för handledning på plats. De medel som i dagsläget finns via Skolverket är begränsade och om huvudmännen ansöker om mer medel än vad som finns tillgängligt så sänks allas medel proportionerligt. Det gör medlen mindre attraktiva då de blir mer svårplanerade när det inte går att utläsa hur mycket medel som kan komma att beviljas. Det skulle kunna finansieras med hjälp av nationella omställningsmedel eller Europeiska socialfonden+. Det behövs inte nödvändigtvis nya finansieringsmekanismer, utan snarare kan utökade satsningar på redan etablerade verktyg ge en större effekt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Göran Enander med klimat- och energistrateg Anna Karlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Cecilia Magnusson, länsråd medverkat samt Lennart Nordvarg, chef miljöavdelningen, Aino Inkinen, klimat- och energistrateg hos miljöstrategienheten, Ted Bergman, handläggare näringsliv hos enheten för landsbygdsutveckling.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.